

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrť leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrť leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserterate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 23. maja 1902.

Politični oddelek.

Časnikarski shod.

Binkoštni dni se je vršil v Ljubljani IV. shod slovanskih časnikarjev avstrijsko-ogrske monarhije.

Sprejem je bil sijajen in presrčen, vse slovesnosti so se sijajno vršile — zahvala za to gre generoziteti mestne občine — in tudi udeležba od strani časnikarjev je bila znatnejša, kakor na katerem koli drugem kongresu.

Uspehe tega shoda je označil „Novi List“ na Reki tako-le:

1. Kongres je mnogo pripomogel k mejsebojnemu spoznavanju slovanskih novinarjev, ter je položil temelj časnikarski organizaciji;

2. Kongres je vse udeležnike navdal s hvaležnostjo, simpatijo in iskreno ljubeznijo do Slovencev

To so po sodbi reškega „Novega Lista“ pozitivni uspehi tega shoda.

Ker nameravamo o nekaterih zadevah tega shoda nekoliko govoriti, moramo pred vsem priobčiti poročilo o shodu.

I. Časnikarski shod.

Shodu je predsedoval slovaški novinar M. Dula. O slovanskem korespondenčnem uradu je poročal P. Gregr. Referat o tej zadevi pravi:

Na Krakovskem in Dubrovniškem shodu se je predlagalo, naj se na podlagi časnikarskega shoda v Pragi ustanovi „Slovanska korespondenčna pisarna“. Na shodu v Pragi je bila sprejeta resolucija za potrebno ustanovitev „lastne informačne korespondenčne pisarne“, in praški odbor shoda je imel delati na to, da se predlogi v tej smeri uresničijo. Odbor I. shoda je izdelal načrt za tako pisarno in ga je v okrožnici razposlal vsem uredništvom večjih slovanskih

listov. Veliko jih ni odgovorilo. O tem je bilo poročano na krakovskem shodu, kjer se je sprejela resolucija, ki priporoča ustanovitev časnikarskih odborov v posameznih slovanskih deželah, ki bi bili med seboj v stalni zvezi, organizirali dopisovatelje v svojem okrožju ter izdelali natančne predloge za definitivno ustanovitev „Slovanske korespondenčne pisarne“ za III. shod slovanskih časnikarjev.

K tej resoluciji je dodal 1. gosp. I. Hrubý: da se odbori v posameznih deželah smejo medsebojno dogovarjati še pred III. časnikarskim shodom; 2. dr. Merunowicz: naj se pretresa, ali bi ne bil Dunaj primeren za „Slovanske pisarne“ in 3. urednik Kopinski: naj se napravi direktna telefonska zveza med Krakovom in Prago, kajti zveza z Dunajem napravlja veliko ovir.

Tudi III. shod v Dubrovniku se je pečal z dotičnim vprašanjem in se je sklenilo: 1. naj se dela na to, da se ustanove časnikarski odbori v posameznih slovanskih deželah kot središča poročevalske službe; 2. naj izvoli III. shod novinarjev v Dubrovniku za vsako deželo delegata, ki bi poskrbel za ustanovitev odborov in naj o tem poroča drugim središčem.

K temu je dodal dr. Ryba: Državni poslanci, zlasti pa poslanci žurnalisti, naj se kar odločneje upro krivičnemu in naravnost razžaljivemu protežiranju državne tiskovne pisarne nemškimi interesom in naj se potegnejo za to kar najodločneje, da zavod, ki ga vzdržuje država, tudi glede slovanske publicistike se vede pošteno in nepristransko. 2. Gospod urednik Hovorka: Predsedništvo shoda pozivlje osrednjo vlado c. kr. korespondenčne pisarne na Dunaju, naj njene filijale v posameznih deželah oskrbujejo uredništvom poročila v jeziku dotične dežele.

Vse to dovolj izpričuje potrebo slovanske tiskovne pisarne. Dejstvo, kako se o dogodkih po slovanskem svetu poroča v c. kr. korespondenčni pisarni

in potem v sovažnem nam časopisju, zahteva izprememb, in to nalogo ima izvršiti slovanska korespondenčna pisarna, ki bo informirala tujino o vseh važnejših političnih dogodkih med Slovani, in sicer strogo nepristransko; ob enem bo imela tudi nalogo takoj izpodbiti laži, razširjevane o Slovanih. Razun tega naj se tudi med slovanskimi listi goji medsebojno poročevanje in tako omogoči organizacija slovanstva v avstrijskih deželah

Vzlic temu, da se spoznava potreba pisarne, napredujejo priprave zanjo jako počasno, a na škodo bi nam bilo, ako bi ostajale resolucije posameznih shodov samo na papirju. Praški odbor shoda je vselej pripravljen pomagati pri organizacijah poročevalske službe v drugih središčih ter informirati o vsem potrebnem, in kadar bodo ustanovljeni posamezni odbori, stopi takoj ž njimi v dotiko. Izdelani so bili tudi natančni proračuni za češko središče „Slovanske tiskovne pisarne“ in se je pokazalo, da, dokler ni več denarja, pisarna ne more začeti s svojim delovanjem. Praški odbor časnikarskega shoda se je torej obrnil do češke javnosti s prošnjo, naj njih akcijo povspesuje, in narod se je odzval s pritrjevanjem, dasiravno se je s pobiranjem doneskov začelo šele pred nekolkimi tedni. Do 12. maja l. 1902 je bilo dano v gotovini 6200 kron, subskribiranih 3000 kron in veliko se jih je zglasilo za letne podpornike. Bržčas se bo s koncem leta moglo pričeti s pošiljanjem poročil. V Pragi se je ustanovila tudi informacijska češka pisarna, ki ima nalogo, informirati francoski tisk. To priporočam tudi za druge dežele. Slovanska tiskovna pisarna mora biti zgrajena na močnem temelju. S tem, da jo oživotvorimo, podamo dokaz, da stojimo na višini dobe in da od nas osnovana organizacija ne zaostaja za enakimi organizacijami pri drugih narodih. Slovanska tiskovna pisarna mora biti toli važna, da bodo njena poročila potrebna ne le za slovanske, temveč tudi za vse svetovne liste, kateri hočejo veljati kot najbolj informirani listi.

K debati se oglašijo gg.: dr. Vergun, Chylin-ski, Smolski, Pasarić, dr. Stj. Radić, Mončalowsky, Hovorka, Kľofáč. Končno se sprejmeta naslednji resoluciji, oziroma dodatka dr. Radića k referatu:

I. Kongres naj izbere trojico svojih članov, enega Poljaka, ter enega Jugoslovana (Hrvata ali Slovenca) ter jih naj pooblasti, da pozovejo osebno v imenu kongresa ministra notranjih zadev, da korespondenčni birô poroča resnično vsem slovanskim listom v njih jeziku.

II. Naj vsi slovanski listi prinesejo češki poziv (referat Gregra) za slovanski birô ter naj za to birô pobirajo vse slovanske redakcije v monarhiji.

K II. točki o ustanovitvi strokovne organizacije so govorili gg.: Hovorka, Chylin-ski in Szcze-panski.

K III. točki poroča o tečajih za žurnaliste dr. Radić ter predlaga resolucijo, naj se to vprašanje izroči osrednjemu odboru v pretres in rešitev.

O zadnji točki referira dr. VI. Preis, naj bi se slovansko časnikarstvo bavilo intenzivneje z narodno-gospodarskimi vprašanji. Njegova res strokovna izvajanja izidejo v tisku.

Sprejele so se tudi še naslednje resolucije:

Shod slovanskih časnikarjev prosi, da bodo v c. kr. dopisovalnici (agenturi) zastopniki-uredniki vseh slovanskih narodov avstrijskih.

IV. shod slovanskih časnikarjev jemlje na znanje poročilo o zvezi časnikarskih društev in pozivlja bodoči odbor te zveze, naj stori vse, da bi se ustanovila časnikarska društva za vsaki slovanski narod v državi in da pristopijo k zvezi.

IV. shod slovanskih časnikarjev, izražaje udanost narodnim prerokom, kateri so vsi verovali v ideal svobode in slovanskega pobratimstva ter ga prikazovali svojim ljudem, izreka svoje prepričanje, da je najvažnejša naloga in glavna dolžnost časnikarstva vseh ljudij in narodov slovanskih neprestano in sistematično delovanje na duševnem in kulturnem približevanju in pobratimovanju širokih množic slovanskega ljudstva, da bi obudili samozavednost v ljudstvu in ga prepričali o rodovinski enakosti in sorodstvu njegovih vkupnih narodnih idealov in potreb. — Dolžnost začetja tega delovanja in njegovega stalnega in sistematičnega nadaljevanja, brez ozirov na trenutne nesloge ali prepire vsakdanjega družabno-političnega življenja, počiva tudi poglavitno na časnikarstvu vseh slovanskih narodov.

IV. shod slovanskih časnikarjev v Ljubljani smatra kakor neobhodno sredstvo k temu velikemu namenu brezodločno ustanovo „Splošne slovanske Matice“, katera bo imela nalogo razširjati in popularizirati med vsemi Slovani misli slovanskega sorodnega pobratimstva in združenja.

K temu koncu delovala bode „Vseslovanska Matica“ s pomočjo sistematičnih, cenениh popularnih izdavanj iz življenja, zgodovine, literature vseh slovanskih narodov v vseh živečih slovanskih jezikih in kolikor mogoče tudi v narečjih.

Da životvori „Splošno vseslovansko Matico“ IV. shod slovanskih časnikarjev v Ljubljani, izvoli opravljajoči odbor, ki se bo pečal z upeljevanjem in organiziranjem dela v vseh krajih slovanskih, da bi se ustanovile zveze, društva in odbori in izvrševanjem notranje organizacije „Matice“ ter izmisli obenem način nabiranja fondov na izdavanje. Ta odbor bo imel najširše prave kooptacije. Izvoljeni odbor bo o uspehih svojega delovanja poročal na prihodnjem shodu slovanskih časnikarjev.

IV. shod slovanskih časnikarjev v Ljubljani izraža željo, da bi uredništva vseh slovanskih časnikov pri razglasu te resolucije obenem kar najtopleje po-

zivali k dobrovoljnemu skladom za izdajateljski fond „Splošne slovanske Matice“.

Pred zaključkom zborovanja se sklone na predlog Hovorke, da se priredi prihodnji, t. j. V. shod slovanskih časnikarjev v Plznu. Sklep se sporoči brzojavno županstvu plzenskemu, ki je takoj tudi odgovorilo, da sprejme srčno rado slovanske goste. Končno se pozdravijo brzojavno tudi županstva v Pragi, Krakovu in Dubrovniku, kjer so se vršili prvi trije časnikarski shodi.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Izvršila se je zopet velika tragi-komedija. Ministrski predsednik je bil začel na vso moč streljati na ogrsko vlado zaradi avtonomnega carinskega tarifa in ž njim v zvezi stoječo pogodbo. Grozil je, kar se je dalo, in naposled dal razglasiti, da se pogajanja v tej zadevi ne začno poprej, dokler ogrska vlada ne odgovori na zahtevanja dunajskega ministrstva. Szell pa se ni pustil ugnati v kozji rog in ker gora ni prišla k Mohamedu, je šel Mohamed h gori. V sredo jutraj so šli ministrski predsednik Körber, trgovinski minister Call in finančni minister Böhm v Budimpešto, da začno zopet pogajanja z ogrsko vlado, dasi ta v nobenem oziru ni ugodila Körberjevim zahtevam. Szell je torej dosegel lepo zmago.

Državni zbor. — Poslanska zbornica bo zborovala še do 14. junija. Te dni je bila končno dognana razprava o proračunu poljedelskega ministrstva in se je začela razprava o proračunu pravosodnega ministrstva. Izmej slovanskih poslancev sta govorila Vencajz, ki je zlasti napadal porotnike, Plantan in dr. Ploj. Proračunska razprava bo v kratkem končana.

Deželni zbori se skličejo takoj po zaslišanju državnega zbora in sicer na dan 17. junija.

Ogrska. — Madjari stoje že od nekaj na stališču, da delegacija ni družega, nego nekaj odsek njihovega parlamenta, ne pa samostojen parlament. Neodvisna stranka je z ozirom na to zahtevala, naj bo vsakemu poslancu dovoljeno, prisostvovati tudi odsekovim sejам delegacije, tudi če ni sam delegat. Delegacija se temu upira in tako je prišlo do konflikta. Neodvisna stranka hoče menda delegacijo speljati ad absurdum in bržčas se jej to posreči.

Srbija. — Ministrska kriza, ki je bila nastala pred kratkim, je poravnana. Kralj je najprej ponudil vodji radikalcev, Pasiču, naj sestavi novo ministrstvo, toda Pasiču se to ni posrečilo, ker ni hotel Nikolić postati minister zunanjih del. Vsled tega je novo ministrstvo sestavil zopet Vučić.

Rusija. — V torek je prezident francoske republike Loubet dospel v Petrograd. Bil je sijajno vsprejet. V oficijelnih napitnicah se je toplo povdarjala rusko-francoska alijanca.

Amerika. — Nemški cesar Viljem je Združenim državam ameriškim ponudil v dar kip kralja Friderika II. To bo lepo, če bodo ameriški republikanci začeli moliti kipe raznih tujih kraljev.

Vojna v južni Afriki. — Ta teden so v Verenegingu zbrani burski voditelji in angleški pooblaščenici ter se pogajajo zastran miru. Angleški listi upajo za trdno, da se doseže porazumljenje in sklone mir.

Obrtnija.

Obratna štetev.

Pod spretnim uredništvom tajnika kranjske trgovske in obrtne zbornice dr. Viktorja Murnika izhajajoči, jako dobri „Narodnogospodarski Vestnik“ je priobčil v 2. številki tekočega leta naslednje pojasnilo o obratni štetvi, ki se začne že dne 3. junija t. l.

Najvažnejši pogoj uspešne gospodarske in socialnopolitične zakonodaje je zlasti dandanes, ko je pridobitno življenje tako komplicirano, natančno poznavanje gospodarskih naredb in pridobitnih odnosajev. Zato so poizvedbe, ki naj podado zanesljivih podatkov o razmerah v poedinih gospodarskih krogih, neprecenljive važnosti. Pri nas v Avstriji sicer nismo brez statističnih dat za vpogled v gospodarsko gibanje, ali vendar so vse poizvedbe, ki so se doslej vršile, le nekaki odlomki; vršila so se pač ponovno statistična poizvedovanja, zlasti od strani trgovskih zbornic, ali vsem tem nedostaje enotnosti in popolnosti, kajti te ovedbe so se vršile le omejeno, in sicer so se utesnile ali na posamezne kronovine ali pa le na poedine pridobitne stroke. Tako pa smo v primeri z drugimi velikimi državami zaostali, kajti drugod, tako na Nemškem in v Franciji, so v zadnjih desetletjih imeli splošne obrtne štetve, oziroma popise obrtnih in kmetijskih obratov. Letos se pri nas zamujeno popravi in se po vzgledu drugih narodov izvrši tudi pri nas v Avstriji prihodnji mesec popis vseh obrtnih in kmetijskih obratov po določilih zakona z dne 18. januarja l. 1902, drž. zak. št. 21, in pa ministrskega ukaza z dne 25. marcija t. l., drž. zak. št. 56. Ta splošni popis obrtnih in kmetijskih obratov bi se bil po prvotnem načrtu imel izvršiti že spomladi preteklega leta, neposredno v zvezi z ljudskim štetjem l. 1900, ker pa so se dotične obravnave v državnem zboru tako zavlekle, da ni bilo mogoče lansko spomlad, oziroma poletje izvesti popisa, se je odgodila izvršitev popisa na tekoče leto. Po določbi više navedenih zakonov je izvršiti popis po stanju z dne 3. junija l. 1902. to se pravi, obrate bo popisati kot take, kakoršni bodo dne 3. junija l. 1902. ne glede na izpremembe, ki se morda pojavijo med popisovanjem. V izvršitev obratnega popisa se razdele politični okraji v popisna okrožja (Zählrayons), ki so po pretežnem številu obrtnih ali kmetijskih obratov ali pretežno obrtna in pretežno kmetijska popisna okrožja. V pretežno obrtnih popisnih okrožjih morajo trgovske zbornice prevzeti popisovanje, sicer pa je izvršitev popisa stvar okrajnih glavarstev. Za posamezna popisna okrožja se imenuje jeden ali več popisovalnih komisarjev, katere nadzirajo revizorji. Popisovanje se bo vršilo po priklad-